

Nummer Toegang: SSAN019.10

Inventaris. Archief Commissarissen
van de zandpaden tussen Amsterdam,
Muiden en Naarden, Muiden, 1640-1837

Inhoudsopgave

1	Beleid.....	5
2	Correspondentie.....	5
3	Oprichting en inrichting bestuur.....	5
4	Financieel beheer.....	5
5	Taakuitvoering.....	6

Inleiding

Op 13 oktober 1637 kreeg Amsterdam van de Staten van Holland octrooi tot het aanleggen van een verkorte verbinding tussen Amsterdam, Weesp en 's-Graveland. Korte tijd later vond er overleg plaats tussen de steden Naarden, Muiden en Amsterdam, waarbij werd voorgesteld dat deze steden elk voor een derde de kosten zouden dragen voor een te graven vaart en aan te leggen trekpad en wagenweg tussen Amsterdam, Muiden en Naarden. Reden voor Muiden om in dit peperdure project te stappen was waarschijnlijk de vrees, dat Muiden haar rol in het vrachtvervoer op Amsterdam, dat voorheen voor via de zeedijk of via de Zuiderzee liep, zou verliezen wanneer Amsterdam een vaarroute over Weesp zou aanleggen.

Op 10 maart 1640 namen de steden Naarden en Muiden een resolutie aan tot het graven van een vaart en het aanleggen van een trekpad en wagenweg tussen de drie steden. Behalve inkomsten uit op de vaart te heffen tol (1/3 van de tolopbrengsten) had Muiden nog een ander belang bij de aanleg van de vaart. De Vechtdijk mocht niet doorgraven worden en de vaart door de grachten was vanuit defensief oogpunt verboden. Als gevolg hiervan moesten de passagiers bij Muiden overstappen en de vracht worden overgeladen, wat weer werkgelegenheid voor Muiden inhield.

De Staten van Holland verleenden op 25 oktober 1640 en 30 april 1641 octrooi aan de burgemeesters en regeerders van de drie steden tot de aankoop van gronden die voor dit project benodigd waren. De weg, die Muiden in 1589 had aangelegd van Muiden naar de Berger Goog, en die de verbinding vormde tussen het dorp Muiderberg en de Keverdijk, werd officieel overgedragen aan de drie steden, aangezien de vaart langs deze weg gepland was. Met de dijkgraaf en heemraden van de Diemermeer en met de inwoners van de Noordpolder werden afzonderlijke afspraken gemaakt inzake het gebruik van de weg tussen Diemerbrug en de Diemermeer en van de ringdijk van de Diemermeer, en inzake de afwatering van de Noordpolder en verplaatsing van de poldermolen.

De totale kosten voor de aanleg bedroegen fl. 190.000,-, waarvan Muiden fl. 70.000,- voor haar rekening nam. Om dit bedrag op te brengen werd een beroep gedaan op het weeshuis en de armengelden. Het weeshuis had grondbezit in de Bloemendaler polder. Bij resolutie van de vroedschap d.d. 25 augustus 1640 werd het stadsbestuur gemachtigd obligaties en landen van de armen te verkopen, om daarvan het aandeel in de aanleg van weg en vaart te betalen. Opbrengsten genereerden de commissarissen van de drie steden uit de tolleren die op de weg en in de vaart werden geheven en uit de verpachting van visrechten. Alhoewel de trekvaarten een groot succes werden, waren de inkomsten nooit genoeg om zelfs maar de rente van de afgesloten leningen te betalen, laat staan af te lossen. In de loop van de negentiende eeuw nam bovendien de concurrentie van het wegvervoer toe.

Bij Koninklijk Besluit van 8 juli 1839 werd de minister van Binnenlandse Zaken gemachtigd met de Commissarissen een contract aan te gaan betreffende de overdracht aan het Rijk van de weg van Amsterdam tot Muiden en van Muiden tot Naarden. De commissarissen behielden alleen het beheer over de vaarten. Het aantal commissarissen werd teruggebracht van elf naar zes.

Geschiedenis van het bestuur

De drie steden droegen het beheer en onderhoud over vaart en trekpad over aan elf gecommiteerden, die werden benoemd door de stedelijke besturen. De commissarissen waren

belast met het toezicht, het onderhoud en het beheer over vaart en waterweg. Alle andere beslissingen inzake het gemeenschappelijk bezit dienden door de stedelijke besturen afzonderlijk te worden goedgekeurd. Daarnaast reguleerden de commissarissen het scheepvaartverkeer in de vaarten. De gecommiteerden hadden waarschijnlijk geen rechtsbevoegdheid. Met de overdracht aan het Rijk van de weg van Amsterdam tot Muiden en van Muiden tot Naarden in 1839, kregen de commissarissen een bezoldigd secretaris. Vanaf 1840 is er dan ook sprake van een centraal archief, dat op het stadsarchief Naarden wordt bewaard (zie hiervoor de plaatsinglijst van het archief van de trekvaarten tussen Amsterdam, Muiden en Naarden (1840-1970)). Voor 1840 had iedere gemeente naast zijn afgevaardigde ook zijn secretaris en tesorier in het college. Elk van de drie secretarissen maakte zijn eigen notulen op, en ook vinden we uit die periode bijvoorbeeld correspondentie tussen de commissarissen van Muiden en de commissarissen van de drie steden. Het archief van de commissarissen van Muiden is in het stads-, later gemeentearchief, terecht gekomen.

Bronnen: M. Langelaar, 'De trekvaarten tussen Amsterdam, Muiden en Naarden', TVE 14 (1996), 87-92; H. Poolman, Commissarissen over de trekvaarten tusschen Diemerbrug en Muiden en tusschen Muiden en Naarden', TVE 1 (1971), 189-208; Inleiding bij de plaatsinglijst van het archief van de trekvaarten tussen Amsterdam, Muiden en Naarden (1840-1970); L. Jansen en S.C. van Diest, Geschiedenis van Muiden (Muiden 1953), 69; H. van Ginkel, Het rijke verleden van vestingstad Muiden (Zwolle 2004), 104-109.

1 Beleid

1323-1326	Resolutieboeken van de commissarissen wegens Muiden gecommiteerd tot de zandpaden tussen de steden Amsterdam, Muiden en Naarden, 1725 1732	4
1323	3 jul 1725 2 dec 1762	
1324	3 dec 1763 2 jul 1782	
1325	1 jul 1783 1 okt 1803	
1326	10 apr 1804 19 jul 1832	
1327	6 aug 1832 17 apr 1841	
1372	Losse (klad-) notulen en aantekeningen, 1755 1837	1
1331	Klapper op het notulenboek van het 'Utrechtse zandpad en vaarten der drie steden', ca. 1838 ca. 1850	1

2 Correspondentie

1328-1330	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken bij de commissarissen van de zandpaden der stad Muiden, bij burgemeesters en regeerders, later gemeentebestuur van Muiden en bij de commissarissen (tot directie) van het zandpad tussen de steden Amsterdam, Muiden en Naarden, 1723 1837	3
1328	1723 1794	
1329	1801 1814	
1330	1821 1835	

3 Oprichting en inrichting bestuur

1332	Register van afschriften van stukken betreffende de instelling van de Commissie, aanleg en onderhoud van de trekvaart en het zandpad, de verpachting van tolleren en gabelen, de reglementering van de vaart en van vergaderingen van gecommiteerden, 1640 1752	1
1333	Deurwaardersbevel van burgemeesters van Muiden gericht aan Henrick Knaep als man en voogd van Hillitie Gerritsdr, dochter van wijlen Gerrit Gerritsz. Brouwer, voormalig penningmeester van het Jaagpad, om het door Brouwer verschuldigde bedrag, volgens de rekening opgemaakt op 3 juli 1657, aan burgemeesters te voldoen, 8 jul 1658	1

4 Financieel beheer

1334-1356	Rekeningen en bijlagen, 1643 1718	23
1334	1643 1652	
1335	1661 1682	
1336	1687-1689	

1337 1706
1338 1707
1339 1708
1340 1709
1341 1710
1342 1711
1343 1712
1344 1713
1345 1714
1346 1715
1347 1716
1348 1717
1349 1719 1728
1350 1728 1734
1351 1743
1352 1745
1353 1746
1354 1747
1355 1748
1356 1749

1357 Bijlagen bij de rekening, 1773

1358-1360 Registers van de maandelijkse ontvangsten aan de West- en Oostpoort van het veergeld/
gabelle van de veerschippers tussen Amsterdam, Muiden en Naarden, 1711 1713

3

1358 dec 1711 okt 1712

1359 nov 1712 dec 1713

1360 jan 1714 jul 1716

5 Taakuitvoering

1361-1370 Conditioes en voorwaarden waarop de visserij, gabelen en tollén publiekelijk worden
verpacht en werkzaamheden publiekelijk aanbesteed, 1650 1835

1361 1650

1362 1748 1759

1363 1761 1767

1364 1770 1773

1365 1776 1779

1366 1782 1788

1367 1790 1797

1368 1800 1807

1369 1809 1818

1370 1832

1371 Publicaties, bevat tevens publicaties van de stadsbesturen van Naarden, Muiden en Amsterdam inzake het reglement op de vaart, 1695 1841

1